

Міністерство освіти і науки України

Національний університет харчових технологій

**80 МІЖНАРОДНА НАУКОВА
КОНФЕРЕНЦІЯ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ,
АСПІРАНТІВ І СТУДЕНТІВ**

*“Наукові здобутки молоді –
вирішенню проблем харчування людства
у XXI столітті”*

Частина 4

10–11 квітня 2014 р.

Київ НУХТ 2014

10. Релігійні конфлікти на просторі незалежної України: історія та сучасність

Анна Купніренко, Микола Кітов

Національний університет харчових технологій

Розгортання релігійних конфліктів на українських землях відбувалося в різні періоди, мало різні форми, силу та масштаб. Їх причинами були соціально-історичні, геополітичні, етнонаціональні, мовно-культурні, церковно-канонічні, соціально-психологічні прояви.

Останнім часом спостерігається посилення хронічної напруженості між Православною і Римо-Католицькою Церквами. Цьому спонукав розпад СРСР, що призвело до поширенню пастирської, місіонерської, прозелітичної роботи, не могли не залучити західне християнство до активної своєї присутності на Сході та рішучих євангелізаційних проєктів.

Також можна стверджувати, що на фоні діяльності проросійської православної церковної (і політичної) еліти, діяльність Ватикану на українському просторі постає не просто як експансійна Східна політика на «канонічній території РПЦ», а значно гостріше – як виклик «історичним російсько-українським зв'язкам», єдиному «православному корінню», всій ідеології та діяльності Православ'я. Відтак комунікаційний обмін між церквами здійснюється за логікою «паритетної відповіді» запеклих конкурентів. То ж можна відзначити, що в Україні Православ'я і Католицизм стали дійсно історичним «випробуванням» одне для одного, але найперше вони стали випробуванням на свою «християнськість».

Другим вектором напруги – історично-успадковані та новиниклі суперечності між православними і протестантськими конфесіями. Активний динамічний розвиток протестантизму, відродження і швидка розбудова цілої низки деномінацій, сильно постраждалих у тоталітарну добу, інтенсивне включення протестантських Церков у суспільну діяльність, їх місіонерські проповіді тощо – закономірно спричинили загострення стосунків із Православними Церквами, які оцінили в особі протестантів сильних і дієвих конкурентів.

Наступний напрям релігійних протистоянь – православно-ісламські міжконфесійні конфлікти у південних регіонах України, головню між двома домінуючими конфесіями: ДУМК (Духовним Управлінням мусульман Криму) та УПЦ МП. Етнокультурна клаузація двох найбільших етнічних спільнот в Криму (слов'янського і кримсько-татарського населення), напружені міжнаціональні стосунки, високий рівень ксенофобії щодо тюркомовних етносів, складнощі і

проблеми адаптації кримських татар до принципово нових суспільних умов на автохтонній території, процеси політизації та радикалізації мусульманської спільноти тощо – все це чинить потужний конфліктогенний вплив на міжконфесійні відносини в кримському соціумі. Новітні події свідчать про посилення кризових процесів у мусульманській уммі, що не сприяє нормалізації міжконфесійних і державно-церковних відносин, як в АР Крим, так і в Україні загалом.

Ще один тип конфліктних відносин витворився між традиційними і нетрадиційними для України конфесіями, переважно іноземного походження, які демонізовані до рівня украї небезпечного фактору, здатного підірвати традиційні духовні цінності та патріотичні почуття, спотворити національний менталітет.

На відміну від перелічених вище конфліктів, детермінованих значною мірою історичними, етнонаціональними, політичними чинниками, цей тип протистояння культивується здебільшого самими Церквами, їх непримиримістю в питаннях догматики, культу, методів проповідання та місіонерської активності, принципів організації, прийомів навернення і утримання неофітів тощо. Неорелігійні (найперше неохристиянські) конфесії успішно продемонстрували свою ефективність і конкурентоспроможність, універсалізм і технологізацію, досвід менеджменту і комунікації, роботи в мікрогрупах, персоналістичного підходу.

Перепорою для конструктивного міжконфесійного спілкування лишається та обставина, що кілька генерацій служителів церкви, виплеканих у непримиренних світоглядних протистояннях як зі світською культурою, так і з іншokonфесійними інституціями, наразі не сприйняли досвіду толерантного спів-буття, міжцерковного спілкування і діалогу.

Розмежування геополітичного становища в Україні, яке не долається, а, навпаки, ускладнюється глобалізаційними процесами, створили умови для формування чи не найбільшого «ринку релігій та віросповідань» в Європі. Відтак, релігійні конфлікти на українських теренах не зникнуть у найближчому майбутньому, а лишатимуться викликом загальносуспільній та особистій толерантності.

Були названі об'єктивні існуючі закономірності розвитку церков, які є головною загрозою існування міжконфесійного світу в Україні і які використовуються для забезпечення геополітичних інтересів окремими церковними діячами. Також сьогодні явні позитивні тенденції, а саме знаходження порозуміння між керівниками релігійними конфесій. Ці прояви спостерігаються в розгортанні подій на Майдані, що спонукають до згуртованості громадян в боротьбі за політичні, релігійні, суспільні інтереси.